

Bernadetta Olender-Jermacz

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski

w Olsztynie

ORCID: 0000-0003-2989-7715

Kształtowanie cech osobowościowych i zachowań poprzez uczestnictwo w kołach naukowych w opiniach ich członków

Przedmiotem analizy w niniejszym tekście są opinie studentek i studentów, którzy są zaangażowani w pracę w ramach koła naukowego. W artykule przedstawiono cechy osobowościowe, wartości i zachowania, które kształtują się poprzez uczestnictwo w kołach naukowych. Badanie wskazuje, że najczęściej są to: komunikatywność, kreatywność, dążenie do celu, pracowitość, odpowiedzialność, skuteczne działanie, otwartość oraz dociekliwość. Analiza wykazuje także, że koła naukowe mogą rozwijać inne pozytywne cechy, takie jak współpraca, sumienność i motywacja. Mimo to, 12% respondentów dostrzega możliwość kształtowania negatywnych cech, takich jak pycha, samolubność, arogancja i zazdrość. Generalnie, przynależność do kół naukowych jest postrzegana jako korzystna dla rozwoju osobistego i społecznego studentek i studentów.

Słowa kluczowe: pedagogika, aktywność studencka, doświadczenia członków kół naukowych, koło naukowe, młodzież akademicka

Shaping personality traits and behaviors in students' research groups in the opinions of their members

This text analyzes the opinions of female and male students who are involved in students' research groups. The article presents the personality traits, values, and behaviors that are shaped through participation in students' research groups. The study indicates that the most commonly developed traits are communication, creativity, goal orientation, diligence, responsibility, effectiveness, openness, and inquisitiveness. The analysis also shows that academic clubs can foster other positive qualities such as collaboration, conscientiousness, and motivation.

Nevertheless, 12% of respondents recognize the possibility of developing negative traits such as pride, selfishness, arrogance, and jealousy. Generally, membership in students' research groups is perceived as beneficial for the personal and social development of students.

Keywords: pedagogy, student activity, experiences of students' research groups members, students' research groups, academic youth

Wstęp

Działalność badawcza studentów, realizowana samodzielnie albo w ramach zespołów badawczych kierowanych przez wybitnych specjalistów, jest we wszystkich krajach wpisana w system studiów wyższych. Studencki ruch naukowy wywodzi się z dwóch źródeł: pasji poznawczych młodych ludzi oraz ze społecznego przyzwolenia na taką działalność. Owo przyzwolenie ma niekiedy wymiar instytucjonalny i prawny, niekiedy zaś wynika z tradycji akademickiej nieobwarowanej żadnymi przepisami, a jedynie dobrą wolą nauczycieli popierających aktywność badawczą młodzieży akademickiej (Górniewicz, 2011, s. 11). Studenckie koła naukowe stanowią najpopularniejsze podmioty organizacyjne w obrębie ruchów naukowych studentów. Z reguły nie mają osobowości prawnej i są w pełni zależne od administracji uczelni, na której funkcjonują (Czapiewska, 2021, s. 101). Zaangażowanie studentek i studentów w działalność kół naukowych jest istotnym elementem życia akademickiego, mającym znaczenie dla rozwoju osobowego i społecznego studentów.

Koła naukowe – terminologia i zadania

Możliwość zrzeszania się w uczelnianych organizacjach studenckich jest jednym z podstawowych praw studentów zapisanych w ustawie z dnia 20 lipca 2018 roku – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2018 r., poz. 1668, t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 574). Znajduje to odzwierciedlenie w regulaminach wewnętrznych uczelni. W artykule 111 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym czytamy:

[Uczelniane organizacje studenckie]

1. Studenci mają prawo zrzeszania się w uczelnianych organizacjach studenckich.
2. O powstaniu uczelnianej organizacji studenckiej jej organ niezwłocznie informuje rektora.

3. Rektor uchyla akt organu uczelnianej organizacji studenckiej niezgodny z przepisami prawa powszechnie obowiązującego, statutem uczelni, regulaminem studiów lub regulaminem tej organizacji. Przepisy art. 110 ust. 8 zdanie drugie i trzecie stosuje się.
4. Rektor, w drodze decyzji administracyjnej, rozwiązuje uczelnianą organizację studencką, która rażąco lub uporczywie narusza przepisy prawa powszechnie obowiązującego, statut uczelni, regulamin studiów lub regulamin tej organizacji.
5. Uczelnia może przeznaczać środki na realizację działań:
 - 1) uczelnianych organizacji studenckich;
 - 2) działających w uczelni stowarzyszeń zrzeszających wyłącznie studentów lub studentów, doktorantów i pracowników uczelni;
 - 3) Akademickiego Związku Sportowego i jego klubów uczelnianych utworzonych w uczelni za zgodą rektora.
6. Podmioty, o których mowa w ust. 5, przeznaczają otrzymane środki wyłącznie na działania obejmujące studentów, doktorantów lub pracowników uczelni.
7. Podmioty, o których mowa w ust. 5, przedstawiają uczelni sprawozdanie z wykorzystania środków otrzymanych w danym roku akademickim.

W środowisku akademickim koło naukowe to mała grupa studentów i wykładowców, oparta na dobrowolnej więzi społecznej, zorientowana na wspólny cel. Istotą funkcjonowania koła jest pogłębianie naukowych zainteresowań jego członków. Adresowane są głównie do studentów, których dociekliwość badawcza wykracza poza ramy zwykłego studiowania, skupiają ludzi otwartych na nowe doświadczenia, dążących do nietuzinkowych rozwiązań, świadomie wpływających na rozwój własnej osobowości (Godlewska i Olender, 2012, s. 177–182).

Proces nauczania w uczelni wyższej to nie tylko podstawowa działalność związana z przekazaniem wiedzy, ale także szeroko rozumiane kształtowanie zachowań oraz postaw społecznych. Zadania kół naukowych można podzielić na trzy grupy: naukowe, społeczne, kształtujące sylwetkę absolwenta (Boryczko i Kurcz, 2014, s. 103):

Zadania naukowe

- poszerzenie procesu dydaktycznego w ramach realizowanych programów kształcenia
- rozwijanie umiejętności praktycznego zastosowania wiedzy
- umożliwianie korzystania z dodatkowych zasobów wiedzy
- udział w pracach badawczych, projektowych, wdrożeniowych

- umożliwienie publikacji wyników swoich prac w renomowanych czasopi-
smach naukowych
- umożliwienie udziału w konferencjach, sesjach, seminariach naukowych
- umożliwienie kreowania własnych rozwiązań, własnej tematyki badawczej
- udział w dodatkowych kursach, szkoleniach prowadzonych poza uczelnią
- zwiększenie zainteresowania nauką, poszerzaniem swoich zainteresowań
- interdyscyplinarność tematyki i metod oraz narzędzi wykorzystywanych
w badaniach

Zadania społeczne

- kształtowanie cech osobowych, zachowań i kultury osobistej
- motywacja do dalszego rozwoju osobowego i naukowego
- budowanie potrzeby ciągłego doskonalenia się i rozwoju
- integracja środowiska uczelnianego
- działalność charytatywna
- promocja uczelni, udział w festiwalach, dniach nauki
- rozwój zdolności organizacyjnych
- umiejętności pracy w zespole
- działania integracyjno-kulturotwórcze
- harmonizowanie nowoczesnych rozwiązań techniczno-technologicznych
z ideałami humanistycznymi
- chęć pomocy innym
- budowanie więzi z uczelnią, podtrzymywanie tradycji

Zadania kształtujące sylwetkę absolwenta

Uczelnia wyższa to szczególne miejsce, w którym student miał od wieków moż-
liwości zdobywania lub poszerzania wiedzy, doskonalenia umiejętności, kształ-
towania cech osobowych. Dzisiejsza uczelnia powinna w procesie kształtowa-
nia przyszłego absolwenta rozwijać następujące elementy:

- budowanie umiejętności „poruszania się po wiedzy” i twórcze jej wykorzy-
stanie
- kształtowanie zachowań i kultury osobistej
- umiejętność prezentowania własnych poglądów i ich obrona
- student – członek koła naukowego staje się atrakcyjny jako pracownik
- potrafiący samodzielnie rozwiązywać problemy

- przygotowany merytorycznie do świadomego wyboru swojej dalszej drogi kształcenia
- otwarty na ludzi i wyzwania XXI wieku (Boryczko i Kurcz, 2014, s. 103–104).

Koła naukowe w uczelniach, regulowane ustawą z dnia 20 lipca 2018 roku, umożliwiają studentom zrzeszanie się w celu pogłębiania naukowych zainteresowań. Ich działalność obejmuje zarówno aspekt naukowy, jak i społeczny. Koła wspierają rozwój osobowy i zawodowy studentów, integrując społeczność akademicką.

Założenia badawcze i wyniki badań

W 2023 roku przeprowadzono badania metodą sondażu diagnostycznego za pomocą kwestionariusza ankiety wśród studentek i studentów Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Badaną grupę stanowiło 186 osób – aktywnych członkiń i członków studenckich kół naukowych, w tym 120 kobiet i 66 mężczyzn.

To, co jest przedmiotem analiz uczynionych w niniejszym tekście, jest tylko częścią większego projektu badawczego. Z uwagi na obszerność materiału empirycznego w artykule skoncentrowano się na ukazaniu wybranych wyników badań związanych z opiniami studentów na temat kształtowania u nich cech osobowych, wartości i zachowań będących skutkiem zaangażowania w działalność kół naukowych.

Poniżej zaprezentowano opinie członków kół w kontekście ustosunkowania się do 19 cech i zachowań, a następnie omówiono inne wskazane w pytaniu otwartym. Całość uzupełniono odpowiedziami na pytanie: Czy przynależność do koła może kształtować negatywne cechy i zachowania?

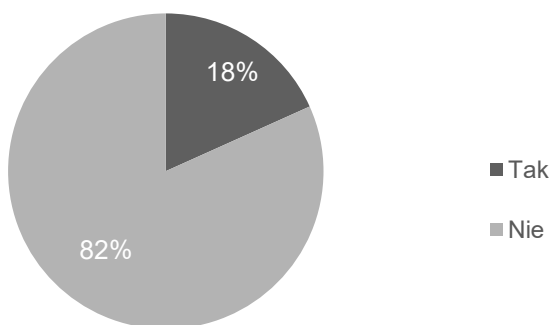
Studentkom i studentom zadano pytanie „Jakie cechy, wartości i zachowania są kształtowane dzięki przynależności do koła naukowego?”

Badani ustosunkowali się do następujących cech i zachowań: komunikatywność; odpowiedzialność; chęć pomagania innym; radzenie sobie w trudnych sytuacjach; skuteczne działanie; przewidywanie ryzyka; posłuszeństwo; dociekliwość; kreatywność; pewność siebie; poczucie humoru; dążenie do celu; okazywanie szacunku; wnikliwa obserwacja; radzenie sobie ze stresem; pracowitość; otwartość; zdyscyplinowanie; odwaga.

Przy każdej cesze/zachowaniu respondenci mogli wybrać jedną odpowiedź: „zdecydowanie nie”; „raczej nie”; „trudno powiedzieć”; „raczej tak”; „zdecydowanie tak”.

Najczęściej wskazywanymi przez studentów cechami, które są kształtowane w ramach działalności kół, są: komunikatywność (89,8% odpowiedzi „tak”), kreatywność (87,1%), dążenie do celu i pracowitość (86%), odpowiedzialność (85,8%), skuteczne działanie (85%), otwartość (82,3%) oraz dociekliwość i wnikliwa obserwacja (82,2%). A zatem, można wysnuć wniosek, że działalność w tych organizacjach wpływa korzystnie na rozwój pewnych kluczowych cech u studentek i studentów. Największy odsetek odpowiedzi pozytywnych dotyczył komunikatywności, co sugeruje, że działalność w kołach naukowych sprzyja rozwijaniu umiejętności efektywnej komunikacji. Kreatywność również została wymieniona przez znaczną liczbę badanych, co wskazuje na to, że organizowane projekty i badania pobudzają wyobraźnię i innowacyjne podejście do rozwiązywania problemów.

A zatem, jasne jest, że uczestnictwo w kołach naukowych pozwala rozwijać umiejętności i cechy, które są istotne dla osiągnięcia sukcesu w dzisiejszym społeczeństwie. Komunikatywność, kreatywność, dążenie do celu, odpowiedzialność, skuteczne działanie, otwartość oraz dociekliwość i wnikliwa obserwacja są kluczowymi cechami, które mogą przyczynić się do osiągnięcia sukcesu zarówno w sferze akademickiej, jak i zawodowej. Dlatego warto zachęcać studentów do udziału w pracach kół naukowych i wspierać te organizacje, które mogą odgrywać istotną rolę w rozwoju umiejętności i talentów młodych ludzi.

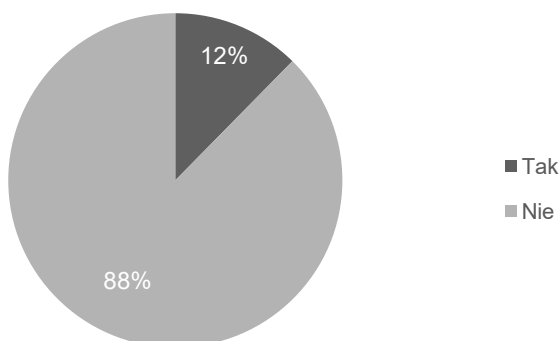
Wykres 1. Czy przynależność do koła kształtuje inne cechy i zachowania?

Wśród 18% osób, które odpowiedziały, że koło naukowe kształtuje inne cechy i zachowania, pojawiały się takie opinie, które można byłoby przyporządkować do kategorii wymienionych w pytaniu zamkniętym.

Przynależność do koła naukowego kształtuje wiele pozytywnych cech i zachowań, takich jak: sprawczość, praca w grupie, komunikatywność, odpowiedzialność, chęć rozwoju, poczucie przynależności, odwaga, motywacja, sumien-

ność i umiejętność współpracy. Praca w takim środowisku pozwala rozwijać zarówno umiejętności naukowe, jak i społeczne oraz daje uczestnikom satysfakcję z wykonywanej pracy i osiągniętych rezultatów. Koła naukowe są wartościowym środowiskiem dla uczestników, które daje im poczucie satysfakcji i spełnienia z wykonanego zadania. Praca w grupie jest nieodłącznym elementem w kołach naukowych i rozwija umiejętności komunikacji, współpracy i organizacji czasu. To wymaga odpowiedzialności i chęci ciągłego rozwoju, co sprzyja motywacji do nauki i pogłębiania wiedzy. Poczucie przynależności do grupy jest istotne dla zaangażowania i zaufania wobec innych członków zespołu w kołach naukowych. Członkowie koła naukowego muszą być odważni i otwarci, aby aktywnie uczestniczyć, dzielić się problemami i zadawać pytania. Praca w kołach naukowych rozwija konkretne umiejętności i zdolności związane z daną dziedziną nauki, co jest ważne dla osobistego rozwoju jednostki.

W dalszym ciągu analiz warto byłoby zwrócić uwagę na to, czy koło naukowe może kształtować cechy negatywne. Opinie na ten temat obrazuje wykres 2.

Wykres 2. Czy uważasz, że przynależność do koła naukowego może kształtować negatywne cechy osobowe?

Przynależność do koła może kształtować negatywne cechy i zachowania. Odpowiedzi wskazują na różne aspekty i negatywne konsekwencje przynależności do koła. Wśród wymienionych cech i zachowań można wyróżnić: błędne przekonania, pychę, poczucie wyższości nad innymi, samolubność, próżność, egoizm, arogancję, przesadną dumę, brak asertywności, negatywne wzorce osobowe, rywalizację, zamknięcie we własnej bańce informacyjnej, poczucie nieomylności, niezdrową rywalizację, zazdrość pomiędzy członkami, zazdrość u osób nieaktywnych, nadmierną pewność siebie prowadzącą do arogancji, wykorzystywanie innych osób i manipulację, bezwzględne dążenie do celu kosztem innych osób oraz zazdrość o publikacje.

Niewielka część badanych uważa, że przynależność do koła może wpływać na formowanie się niezdrowych przekonań i wywoływać poczucie wyższości nad innymi. Ponadto, możliwe jest zamknięcie się w ograniczonym kręgu informacyjnym oraz internalizacja negatywnych wzorców prezentowanych przez innych członków. Należy jednak zauważyć, że te odpowiedzi stanowią tylko 12% ogółu, większość respondentów nie dostrzega takich cech.

Podsumowanie

Badania przeprowadzone wśród studentów ukazują, że działalność w studenckich kołach naukowych w opiniach studentek i studentów odgrywa znaczącą rolę w kształtowaniu cech osobowości i zachowań młodych ludzi. Koła naukowe, choć zależne od administracji uczelni, stanowią ważny obszar rozwoju naukowego, społecznego i osobistego studentów. Uczestnictwo w nich sprzyja rozwijaniu takich cech, jak: komunikatywność, kreatywność, dążenie do celu, odpowiedzialność, skuteczność, otwartość oraz dociekliwość. Badani studenci wskazali, że te cechy są kluczowe zarówno w kontekście akademickim, jak i zawodowym, co potwierdza wartość angażowania się w działalność koła.

Badania wskazują także na możliwe negatywne konsekwencje przynależności do kół naukowych, takie jak pycha, egoizm, arogancja czy niezdrowa rywalizacja. Jednak te negatywne cechy zostały wskazane przez mniejszość respondentów (12%), podczas gdy większość dostrzegała przeważające korzyści. Koła naukowe mają istotny wpływ na rozwój osobisty i zawodowy studentów, dlatego warto je wspierać i zachęcać młodzież do aktywnego uczestnictwa w ich działalności.

Koła naukowe odgrywają istotną rolę w kształtowaniu pozytywnych cech osobowościowych i kompetencji społecznych oraz naukowych studentów, co przyczynia się do ich wszechstronnego rozwoju. Mimo to, należy być świadomym potencjalnych negatywnych skutków, które mogą pojawić się u niektórych uczestników. Ogólnie rzecz biorąc, korzyści z uczestnictwa w kołach naukowych przeważają nad potencjalnym ryzykiem, co uzasadnia zachęcanie studentów do angażowania się w takie działalności.

Bibliografia

- Boryczko B. i Kurcz L. (2014). Studenckie koła naukowe jako element wspomagający proces nauczania w szkole wyższej uczelni. *Edukacja Ustawiczna Dorosłych*, 4(87), s. 101–108.
- Czapiewska G. (2021). Rola kół naukowych w procesie kształcenia. W: A. Kołodziejczyk i L. Mierzejewska (red.), *Geografia społeczno-ekonomiczna: doświadczenia, szanse i wyzwania w procesie kształcenia*. Poznań: Wydawnictwo Bogucki Wydawnictwo Naukowe.
- Godlewska A. i Olender B. (2012). To be or not to be active. W: M. Kral, J. Slepecky i S. Zarica (red.), *Analysis, challenges*. Zilina: Wydawnictwo GEORG.
- Górniewicz J. (2011). Wprowadzenie do publikacji. W: A. Jarczyk (red.), *60 lat działalności studenckich kół naukowych (1951–2011)*. Olsztyn: Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego.
- Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2018 r., poz. 1668, t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 574).